

Juristforbundet er Norges største interesse- og arbeidstakerorganisasjon for nærmere 24000 advokater, dommere, juridiske studenter og jurister i statlig, kommunal og privat sektor.

Til Finansdepartementet

På vegne av 24000 advokater, dommere, jurister og jusstudenter, får dere her noen gode innspill til Statsbudsjettet 2026.

- Påtalemyndigheten styrkes med minimum 400 millioner
- Styrket forskning på sektorlover med 200 millioner
- Statsforvalterne må styrkes for klagebehandling og økt beredskap med 500 mill
- Økt kommunal kompetanse med lover som følges 450 millioner
- Vedtak i kommunal barnevernstjeneste med mindre konflikt 105 millioner
- Tilgang til advokatbistand av høy kvalitet med bærekraftig salærordning 120 millioner
- Styrket KI-kompetanse i jussutdanningen og økt studiestøtte til 1,5 G

Innspill til Statsbudsjett 2026

Departement	Kapittel	Post	Sum	Omtale
Digi/forvaltning	1520	1	500 mill	For redusert saksbehandling, styrket beredsskapsveiledning,herunder at det satses særskilt på økt juridisk kompetanse
Digi/forvaltning	500	72	30 mill	Lover er ikke gratis og uforpliktende- sikre ren rettsvitenskapligforskning på utvalgte sektorlover
Justis	443		400 mill	Påtalemyndigheten i politiet styrkes med tillegg for pris- og lønnsvekst for å sikre flere påtalejurister, styrket opplæring i digitale trusler og kompleks etterforskning og mindre turnover
Justis	446		105 mill	Salærsatsen økes i tråd med Salærrådets anbefaling. Salærforskriften endres slik at rettshjelpssatsen får et prosentvis tillegg på 100% for arbeid på søn- og helgedager
Justis	400	71	50 mill	Styrket forskning- for økt rettssikkerhet og bedre bruk av offentlige midler

Justis	445		30 mill	Styrking av høyere påtalemyndigheten gir bedre ressursutnyttelse enn ensidig satsing på politiet, jf. NOU 2017:5. Fremtidige investeringer bør baseres på analyser av denne gevinsten
Justis	410			Domstolene sikres midler for å være den foretrukne konfliktløser og som ser hen til økningen i politi- og påtalemyndighetens budsjett for balanse i straffesakskjeden
AID	605	1	25 mill	Bidra til at NAV har styrket juridisk kompetanse til å ivareta innbyggernes rettigheter, inkludert rekruttering av flere jurister med teknologiforståelse
AID	352/605	21/22	50 mill	Lover er ikke gratis og uforpliktende- sikre ren rettsvitenskaplig forskning på utvalgte sektorlover med 50 millioner (kap. 352 post 21/ kap 605 post 22)
Kunnskap	260	50/70		Basisfinansiering av UH-sektoren styrkes betydelig, herunder at det skjer en fornyet og særskilt evaluering av finansieringen av rettvitenskaplige studier
Kunnskap	285	70/71	50 mill	Midler til Norges Forskningsråd herunder strategiske forskningsprioriteringer og grunnbevilgning til rettsvitenskapli forskning
Kunnskap	201	70	20 mill	Ren rettsvitenskaplig forskning på utvalgte sektorlover

Kunnskap	2410	1		Studiestøtten knyttes til Grunnbeløpet og foreslås satt til 1,5 G
Klima/miljø	1420	60	150 mill	Styrkes med 150 millioner, herunder at det settes av 50 millioner til opplæringsprogram av lokalpolitikere for bedre forståelse av lovverk og handlingsrom.
Kom/distrikt	571	60	300 mill	Styrking av juridisk kompetanse i kommunene for å sikre lokalpolitikere et bedre beslutningsgrunnlag i forvaltningsspørsmål, planarbeid og miljølovgivning
Klima/miljø	1420	60	150 mill	Styrkes med 150 millioner, herunder at det settes av 50 millioner til opplæringsprogram av lokalpolitikere for bedre forståelse av lovverk og handlingsrom.
Kom/distrikt	571	60	300 mill	Styrking av juridisk kompetanse i kommunene for å sikre lokalpolitikere et bedre beslutningsgrunnlag i forvaltningsspørsmål, planarbeid og miljølovgivning

Justis- og beredskapssektoren er innbyggernes innenriksforsvar mot hybride trusler

Rammeområde 5: Justis

Innledning

Basert på vedtak 729, jfr. Meld. St. 5 (2020-2021) og Innst. 275 S (2020-2021) og vedtak 755, jfr. Meld. St.15 (2023-2024) og insst.412 S (2023-2024) foreslår Regjeringen i Meld. St. 9 (2024–2025) *Totalberedskapsmeldingen — Forberedt på kriser og krig* at det utarbeides en langtidsplan for sivil beredskap, herunder politiet.

Den samlede justis- og beredskapssektoren ble satt på prøve under pandemien. På tross av at denne krisen først og fremst ble håndtert via jussen og rettsregler, ble den aldri evaluert rettslig. Hybrid krigføring skjer i dag innenfor Norges grenser og stoppes ikke av et styrket forsvar alene. *Befolkningens* evne til å skille mellom sant og usant, *næringslivets* eierskap til samfunnets kritiske infrastruktur og deltaker i viktige verdikjeder, samt kommunenes ansvar lokalt for grunnberedskapen krever en helt ny form for langtidsplanlegging.

Målet om balanse i straffesakskjeden må tas på alvor for å håndtere det stadig mer komplekse trusselbildet, inkludert digital kriminalitet som deepfake, hacking og påvirkningsoperasjoner. Totalberedskapsmeldingen (Meld. St. 9, 2024–2025) understreker behovet for økt kapasitet i justissektoren for å møte disse utfordringene, og peker spesielt på etterforskningens rolle i nasjonal situasjonsforståelse.

Kap. 443 Påtalemyndigheten i politiet - forutsetning for innbyggernes tillit til myndighetene

Befolkningens tillit til rettsvesenet avhenger av rask og rettferdig saksbehandling, noe som i dag utfordres av begrensede ressurser. Hver påtalejurist i politiet har i snitt en portefølje på 340 saker. Høy arbeidsbelastning, hyppige henleggelses og økende turnover svekker både etterforskningen og rettssikkerheten. Påtalemyndighetens samfunnsoppdrag og ansvarsområder som beskrevet i Totalberedskapsmeldingen vil kreve en helt ny måte å tenke på.

Meldingen påpeker at påtalemyndigheten i politiet må være i stand til å prioritere mellom ulike straffesaker. Etterforskning av menneskerettighetsbrudd og folkerettslige spørsmål krever spesialkompetanse som ikke er bredt tilgjengelig i dagens påtalemyndighet. Etterforskningens bidrag til nasjonal situasjonsforståelse fremheves i meldingen. Dette krever blant annet tilgang til etterretningsinformasjon og bedre samarbeid mellom politiet, etterretningstjenesten og påtalemyndigheten. Dette krever økte teknologiske ressurser for rask og presis etterforskning, noe dagens ressursituasjon ikke gjør mulig. Påtalemyndighetens rolle som en nøkkelaktør i krisehåndtering og rettssikkerhet utfordres. Skal Totalberedskapsmeldingen realiseres, må det betydelige investeringer til for å bygge kapasitet og kompetanse i påtalemyndigheten. Uten dette risikerer man at dagens sårbarheter forsterkes i fremtidige kriser.

Statsbudsjettet for 2026 må synliggjøre at trygghet, sikkerhet og beredskap nå er det *viktigste*.

Juristforbundet ber om at:

- påtalemyndigheten i politiet styrkes reelt med minimum 400 millioner med tillegg for pris- og lønnsvekst under kap. 443 for å sikre flere påtalejurister, styrket opplæring i digitale trusler og kompleks etterforskning og mindre turnover
- regjeringen bør utarbeide konkrete mål og styringssignaler for å sikre at påtalemyndigheten kan møte kravene i Totalberedskapsmeldingen fremover som del av den samlede beredskapen Norge skal ha
- påtalemyndigheten i politiet må inngå i den foreslåtte utredningen av en *“langtidsplan for sivil beredskap, herunder politiet”*
- regjeringen utreder en modell for å beregne hvordan et økt antall ansatte i politi og påtalemyndigheten påvirker ressursituasjonen og kapasiteten i domstolene og kriminalomsorgen

Kap. 445 Den høyere påtalemyndighet

Den høyere påtalemyndighet er nødvendig for å kunne sørge for bedre etterlevelse av regler og instruksjer. I dag er det ikke tilstrekkelig ressurser i den høyere påtalemyndighet for å gjøre dette arbeidet systematisk, noe Juristforbundet har advart om over lengre tid.

Styrking av påtalemyndigheten gir bedre ressursutnyttelse enn ensidig satsing på politiet, jf. NOU 2017:5. En påtalemyndighet for fremtiden, som vurderer hvordan påtalemyndigheten bør organiseres for å håndtere et stadig mer komplekst kriminalitetsbilde. Utredningen peker særlig på behovet for styrket spesialkompetanse innen etterforskning og påtalearbeid. Fremtidige investeringer bør baseres på analyser av denne gevinsten. En utvidet analyse av den økonomiske gevinsten ved å satse ytterligere på påtalemyndigheten som grunnlag for fremtidige budsjettvedtak, hører hjemme i utredningen om en langtidsplan for justis- og beredskapssektoren.

Kap. 410 Domstolene - ryggraden i rettssikkerheten

Domstolene er avgjørende for samfunnets beredskap i møte med et stadig mer komplekst kriminalitetsbilde. Likevel er de ofte siste ledd i rettskjeden som får ressurser, noe som skaper flaskehalser. Også domstolene må anses som en del av samfunnets beredskap og må få muligheten til å være i beredskap i det hybride trusselbildet som Norge er utsatt for. Tiden for å tenke at landet er i fredstid er over, kriminalitetsbildet har blitt og vil bli kraftig endret. Sivil sektor er samfunnets innenriksforsvar. For å styrke beredskapen og bekjempelsen av alvorlig kriminalitet må selvfølgelig også domstolenes rolle være en naturlig del av utredningen om en langtidsplan. Skal domstolene kunne utgjøre mer enn en salderingspost forutsetter det rask etterforskning av god kvalitet og deretter rask behandling i rettsvesenet med en kriminalomsorg med kapasitet til å gi et godt soningstilbud.

Juristforbundet ber om at:

- domstolene gjennom statsbudsjettet for 2026 sikres en økonomisk og tidsmessig nærhet til innbyggerne slik at domstolen kan være den foretrukne konfliktløser
- domstolene tilføres midler som ser hen til økningen i politi- og påtalemyndighetens budsjett
- regjeringen gjennom statsbudsjettet for 2026 fremlegger en strategi for å gjøre det enklere og rimeligere for innbyggerne å få brakt forvaltningsavgjørelser og – vedtak inn for domstolsprøving.
- regjeringen i forbindelse med statsbudsjettsarbeidet for 2026 vurderer rekrutteringssituasjonen ved norske domstoler nøye

Kap. 430 Kriminalomsorgen - fra straff til rehabilitering og trygghet for innbyggerne

Riksrevisjonens undersøkelse av helse-, opplærings- og velferdstjenester til innsatte i fengsel kom med nedslående kritikk. Juristforbundet mener at det er svært viktig at juristdekningen i kriminalomsorgen blir evaluert sett opp mot denne undersøkelsen. Hyppige regelendringer og strengere krav til vurderinger som menneskerettigheter og barnets beste gjør det viktig å oppdatere interne retningslinjer jevnlig, slik at informasjon er tilgjengelig for både ansatte og domfelte. Det er også en risiko for flere ressurskrevende rettssaker som vil belaste direktoratet. For å møte dette mener Juristforbundet at KDI må ansette flere jurister. Til tross for at kriminalomsorgen fikk 100 millioner ekstra i 2025 for økt bemanning, har KDI bestemt at ingen av midlene skal brukes til å rekruttere og beholde jurister i fengslene.

Region øst, som har ca. 40 prosent av straffegjennomføringen i etaten i 2024 ble det returnert omtrent 200 saker fordi innsatte ble løslatt før klagen var behandlet. Per desember manglet følgende enheter jurist:

- **Ålesund fengsel**
- **Vik fengsel**
- **Lyderhorn overgangsbolig**
- **Sem fengsel**
- **Nordre Vestfold fengsel**
- **Haugesund fengsel**
- **Oslo overgangsbolig**

Eksempler på enheter med så godt som ingen juridisk kapasitet

- **Hustad fengsel: 1 jurist saksbehandler for 60 innsatte pluss soningsutsettelse i Møre og Romsdal og gamle Sogn og Fjordane**
- **Troms og Finnmark friomsorgskontor har 1 jurist som behandler alle saker**
- **Ila fengsel og forvaringsanstalt: flere nye forvaringsplasser, men ingen nye jurister**

- **Ravneberget fengsel og Østfold friomsorg har bare 1 samlet**

Målet om økt bruk av elektronisk kontroll (EK) må skje på en rettssikker måte. I friomsorgen for helgjennomføringssaker, og ved fengslene i delgjennomføringssaker, behandles disse av både jurister og andre. Vedtak om EK må skje basert på grundige juridiske vurderinger.

Juristforbundet ber om at:

- regjeringen fremlegger en oversikt over hvor stor andel søknader om elektronisk kontroll som behandles av henholdsvis jurister og andre ansatte
- kriminalomsorgen tilføres midler som ser hen til økningen i politi- og påtalemyndighetens budsjett
- kriminalomsorgens evne til å møte et endret trusselbilde og nye kriminalitetsformer må vurderes særskilt i en langtidsplan for justis- og beredskapssektoren

Kap. 470 Fri rettshjelp – tilskudd til spesielle rettshjelpstiltak

Manglende rettshjelpstilbud fører til at flere advokater forutsettes å jobbe på dugnad, noe som svekker innbyggernes rettssikkerhet. Det er en direkte sammenheng mellom kutt i rettshjelpstiltak og økt belastning på domstoler, påtalemyndighet og andre etater. Juristforbundet ønsker derfor at de spesielle rettshjelpstiltakene tildeles økte midler

Kap. 466 Særskilte straffesaksutgifter - for dem som trenger det mest

En bærekraftig salærsats er en forutsetning for at dem som er i en sårbar situasjon sikres rettslig bistand av god kvalitet for å sikre rettighetene sine. Juristforbundet ber om at salærsatsen heves til et bærekraftig nivå som er i tråd med salærrådets anbefaling. Juristforbundet har merket seg at Justis- og beredskapsdepartementet i brev datert 20.01.2025 har kommet med «*Utkast til mandat for utredning av salærordningen*».

Det må gjøres endringer i salærforskriften slik at rettshjelpssatsen får et prosentvis tillegg på 100 prosent for arbeid på søn- og helgedager som definert i arbeidsmiljøloven § 10-10 (1), og 50 prosent for kveldsarbeid som definert i arbeidsmiljøloven § 10-11 (1), dersom slikt arbeid er et resultat av at det offentlige legger rettsmøter og/eller avhør til slike tidspunkt. Samt kostnaden av å innføre en slik ordning for fengslingsmøter som gjennomføres i helgene og på helligdager. For ca. 100 millioner med tillegg for pris og lønnsvekst og ca. 5 millioner kroner for å bidra til at forsvarere og bistandsadvokater kompenseres for helgearbeid, vil det skje en reell styrking av den enkelte innbyggers rettssikkerhet i møte med det offentlige. Juristforbundet venter også spent på fremleggelsen av fase to av den nye rettshjelpsloven.

Juristforbundet ber om at

- salærsatsen økes i tråd med Salærrådets anbefaling
- salærforskriften endres slik at rettshjelpssatsen får et prosentvis tillegg på 100 prosent for arbeid på søn- og helgedager
- det foretas oppdaterte økonomiske beregninger før fase to av den nye rettshjelpsloven fremlegges som grunnlag for statsbudsjett for 2026
- diskrimineringsaker inkluderes i arbeidet med fase to av ny rettshjelpslov

Kap. 400 post 71 Forskning - for økt rettssikkerhet og bedre bruk av offentlige midler

Det er 20 år siden tidligere justisminister Dørums «Krafttak for juridisk forskning». Vår erfaring er at for mange av dagens lover ikke synes å virke etter hensikten som lovgiver hadde da loven ble vedtatt. Det er derfor viktig å evaluere hvordan lovene fungerer når de implementeres.

Rettsvitenskapelig forskning må få en mer sentral rolle for å løse samfunnsutfordringene vi står overfor, som digitalisering, kunstig intelligens og effektene av naturvernkrisen. Rettssikkerheten for både innbyggere og naturen er avhengig av solid rettsvitenskapelig og tverrfaglig forskning. Juridisk forskning må derfor prioriteres i større grad innenfor kap. 285 – Noregs forskingsråd.

Juristforbundet ber om at:

- det bevilges 50 millioner kroner til juridisk forskning på effekt av lovgivning under Kap. 400 post 71
- Justis- og beredskapsdepartementet tar et koordineringsansvar og nedsetter en tverrdepartemental gruppe som identifiserer hvor behovet for rendyrket rettsvitenskapelig forskning er størst

En rettssikker forvaltning som er til for innbyggerne

Rammeområde 7: Arbeid og sosial

Kap. Et NAV som forvalter ressursene effektivt og hjelper dem som trenger det

NAV forvalter ca. 1/3 av Norges statsbudsjett. Forutsetningen for at disse midlene disponeres i tråd med det Stortinget har vedtatt og hatt som intensjon, er at det er nok og tilgjengelig juridisk kompetanse der hvor NAV møter innbyggerne. Navs egne tall viser at det er 1,7 prosent som har juridisk embetseksamen der NAV møter innbyggerne (dette inkluderer Nav kontor, og direktoratet).

Rekrutteringen av jurister med kompetanse innen digitalisering er utilstrekkelig. Dette påvirker kvaliteten på saksbehandling i NAV og kan svekke innbyggernes rettssikkerhet. I tillegg involveres juridiske fagpersoner for sent i prosjekter, noe som kan føre til at viktige hensyn overses. Dagens finansieringsmodell for IT-utvikling i staten tvinger virksomheter som NAV til å betale tilbake

"gevinster" fra digitaliseringsprosjekter før man vet om det fungerer godt og til beste for innbyggerne.

I de store vedtaksenhetene der de aller fleste av Navs 4 millioner vedtak blir fattet er 10 prosent jurister, dette inkluderer ledere og HR jurister. Forvaltningsrettslig kompetanse og økt bruk av jurister i NAV for å få en bedre balanse mellom effektivitet og kvalitet i saksbehandlingen er nødvendig.

Juristforbundet ber om at:

- det utredes en finansieringsmodell som baserer seg på reelle gevinster og ikke tvinger NAV til å tilbakebetale urealiserte gevinster
- regjeringen sikrer at NAV har tilstrekkelig juridisk kompetanse til å ivareta innbyggernes rettigheter, inkludert rekruttering av flere jurister (kap. 605 post 1)
- lover er ikke gratis og uforpliktende- sikre ren rettsvitenskapelig forskning på utvalgte sektorlover med 50 millioner (kap. 352 post 21/ kap. 605 post 22)

Rammeområde 18: Rammeoverføring til kommunesektoren mv.

Mangel på jurister i barnevernet som trussel mot barns rettssikkerhet

Den 20 mars ble NOU 2023:7 overlevert barne- og familieministeren og NOU rapporten er klar; barn og foreldres rettssikkerhet må styrkes. Barn og foreldre må garanteres juridisk støtte for å sikre at deres rettigheter og plikter ivaretas fra begynnelse til slutt. Dette skaper tillit til systemet og kan bidra til mindre utenforskap.. Per i dag har bare 6 prosent av landets kommuner jurister ansatt i sine barneverntjenester, noe som er langt under det nødvendige nivået for å sikre forsvarlige vedtak (Rambøll 2023). Noen av kommunene samarbeider interkommunalt på barnevernfeltet, uten at de nødvendigvis har tilgjengelig juridisk kompetanse.

Umiddelbare fordeler ved økt juridisk kompetanse i barnevernet:

- Raskere og bedre beslutninger: Flere jurister i barnevernet sikrer raskere og bedre vedtak, reduserer klagesaker, og sparer tid og ressurser
- Redusert konfliktnivå: Tidlig juridisk bistand skaper legitimitet overfor familiene, noe som reduserer risikoen for eskalering av konflikter og langvarige tvister
- Forebygging av utenforskap: Når barnevernssaker håndteres på en rettferdig måte fra starten, unngår man at barn og familier føler seg overkjørt av systemet, noe som igjen reduserer risikoen for utenforskap og de langsiktige kostnadene dette medfører

Hvis 90 prosent av alle kommunene ansetter ett ekstra årsverk øremerket jurist i barnevernet tilsvarer det ca. 320 årsverk. Dette vil gi en kostnad i størrelsesorden 300 millioner kroner. Juristforbundet anbefaler at det innføres trinnvist lovkrav om jurist i barneverntjenesten og at det som en start bevilges 100 millioner kroner til juridiske stillinger innen interkommunalt barnevernssamarbeid.

Regjeringen bør utrede muligheten for å etablere et rettssikkerhetsregister for å styrke rettssikkerheten i kommunene. Registeret skal blant annet vurdere kommunenes juridiske kapasitet basert på antall jurister ansatt, antall rettssaker og klager, samt etterlevelse av nasjonale og internasjonale lover. Målet med registeret er å sikre at kommunene har tilstrekkelig juridisk kompetanse til å ivareta innbyggernes rettigheter.

Juristforbundet ber om at:

- regjeringen utreder ulike modeller for å sikre økt antallet jurister i kommunal sektor
- regjeringen bes utrede muligheten for å etablere et rettssikkerhetsregister for å styrke rettssikkerheten i kommunene

Midler til prøveprosjekt i barneverntjenesten etter Karmøymodellens dialogprosess

Dialogprosess er utviklet av barneverntjenesten i Karmøy og ble innført i 2017. Karmøymodellens dialogprosess bidrar til:

- reduserte rettssaker og klager: Ved å løse konflikter tidlig reduseres behovet for dyre og tidkrevende rettsprosesser
- økt tillit til barnevernet: Når barn og foreldre får klar informasjon om sine rettigheter, øker tilliten til systemet, noe som igjen reduserer klager og eskalering av saker
- forebygging av utenforskap: Tidlig juridisk bistand sikrer at barn og foreldres stemme blir hørt og deres rettigheter ivaretatt, noe som reduserer risikoen for at de havner i utenforskap

Svar på spørsmål 476 15.10.2024 fra Finanskomiteen/Hs fraksjon via Barne- og familiedepartementet manglet ved behandlingen av statsbudsjettet for 2025 forankring i reelle tall.

Når det kommer til kompensering av privat parts advokat tas det utgangspunkt i salærforskriften. Departementets tall med timesats på 5000 per time til advokat er feil og 4 ganger høyere enn salærsatsen som Karmøy kommune benytter. Hver advokat kan bruke totalt 4 timer til før og etterarbeid. I tillegg til dette kommer deltagelse i selve møtet, og reisefravær i forbindelse med reise. Utgangspunktet for en ordinær sak er da at det dekkes 6 timer med ordinær timesats, og en time reisefravær.

Juristforbundet ber om at:

- det i statsbudsjettet for 2026 settes av 5 millioner årlig til et toårig prøveprosjekt eller via skjønnsmidler etter Karmøymodellen i inntil fem kommuner som pr i dag ikke har juridisk kompetanse
- midlene skal dekke lønnskostnader ved ansettelse av jurist i barneverntjenesten samt advokatsalær (kap. 571 post 64 og 67)

En rettssikker naturvernforvaltning

Kommunene har over tid fått et stadig større ansvar for miljø- og arealforvaltning, uten tilsvarende økning i kapasitet og kompetanse. Vern av natur er et beredskapstiltak mot stadig økende trusler som flom, skred og andre naturkatastrofer, som påpekt i Meld. St. 27 (2023-2024).

For få kommuner har jurister ansatt til å håndtere byggesaker, noe som fører til økt risiko for at viktige beslutninger fattes uten nødvendig demokratisk og lovlig forankring. Avgjørelser om arealplanlegging og bygging må følge norske lover og forskrifter for å redusere risikoen for naturkatastrofer. Når kommuner tar lovlige beslutninger basert det Stortinget har vedtatt, unngår man dyre rettsprosesser og feil som kan medføre store økonomiske konsekvenser for lokalsamfunnet.

Blant annet plan- og bygningsloven må harmoniseres med forsikringsretten for å verne norsk natur. Vi viser i denne sammenheng til svar på høringsnotat datert 24. juni 2024 om ny naturskadeforsikringslov mv. Kommunal- og distriktdepartementet, finansdepartementet, klima- og miljødepartementet og justis- og beredskapsdepartementet må godt koordinert sørge for at de har oppdatert kunnskap om hvordan ulike lover sammen kan bidra til å forebygge naturskader.

Juristforbundet ber om at:

- det til 571 post 60 settes det av 300 millioner i budsjettet for 2026 for å styrke den juridiske kompetansen i kommunene innen plan og byggesak for å sikre lokalpolitikere et bedre beslutningsgrunnlag i forvaltningsspørsmål, planarbeid og miljølovgivning
- natursatsordningen (Rammeområde 13 kapittel 1420 post 60) styrkes med 150 millioner, herunder at det settes av 50 millioner til opplæringsprogram av lokalpolitikere for bedre forståelse av lovverk og handlingsrom

Rammeområde 1: Statsforvaltning

Statsforvalterne har et omfattende ansvar som statens regionale representanter, med oppgaver som tilsyn, klagesaksbehandling og veiledning innen områder som helse, barnevern, utdanning, miljø og beredskap. Jurister spiller en helt avgjørende rolle i dette arbeidet ved å sikre korrekt lovanvendelse, rettssikkerhet for innbyggerne og at kommunene oppfyller nasjonale mål. Behandlingen av komplekse juridiske klagesaker krever særlig høy kompetanse, ettersom mange saker har stor betydning for enkeltmenneskers liv og rettigheter. Sett i lys av Totalberedskapsmeldingens analyser kan det stilles spørsmål ved om Statsforvalterne er rustet for de utvidede beredskapsoppgavene de har.

Dagens ressursituasjon er ikke holdbar. Blant annet vet vi at fagområdet helse, som statsforvalterne er klageorgan for, har over 5000 uløste klagesaker på landsbasis. Dette er et lite område av det statsforvalterne har ansvar for. Målet om en god helsepolitikk som forhindrer utenforskap og bidrar til at samfunnets ressurser brukes best mulig, oppfylles ikke med dette. Mangelen på juridiske ressurser gjør det stadig vanskeligere å behandle saker innen rimelig tid, noe som svekker tilliten til forvaltningen. For å møte disse

utfordringene er det nødvendig med økt satsing på juridisk kompetanse og ressurser hos statsforvalterne, slik at de kan ivareta både lovens krav og innbyggernes rettssikkerhet på en forsvarlig måte. Sivilombudet har over tid vært sterkt bekymret for situasjonen. Juridisk kompetanse i kommunene og hos Statsforvalterne henger nøye sammen. Økt juridisk kompetanse i kommunene kan være et bidrag til redusert antall klagesaker hos Statsforvalterne.

Embetene Oslo og Akershus, Østfold og Buskerud behandlet i 2014 til sammen 341 saker. Dette er en økning på 108,2 prosent fra 2014 til 2024. Alle embetene i landet realitetsbehandlet til sammen 1965 saker i 2024 og 1060 saker i 2014. Dette utgjør en økning på 85,4 prosent. Antall saker har nesten doblet seg siden 2014 og trenden ser ut til å fortsette

På denne bakgrunn ber Juristforbundet om at:

- kapitel 1520 post 1 driftsutgifter reelt sett styrkes med minst 500 millioner, herunder at det satses særskilt på økt juridisk kompetanse
- staten gir klarere rammer og øke ressursene hos statsforvalterembetene slik at veiledning og tilsyns funksjonen innen miljøvern styrkes (jfr. kapitel 1520 post 1 driftsutgifter)
- sivilombudet sikres økte midler. Sivilombudet får tilført mer ressurser for å kunne behandle saker av stor prinsipiell betydning
- lover er ikke gratis og uforpliktende- sikre ren rettsvitenskaplig forskning på utvalgte sektorlover med 30 millioner kroner kap. 500 post 72

Rammeområde 16: Utdanning og forskning

Fremtidig innovasjon, bærekraftig økonomisk vekst, velferdstjenester, likestilling, rettssikkerhet, demokrati, personvern, tillitssamfunnet samt digital trygghet og beredskap forutsetter at myndighetene anerkjenner rettsvitenskapens, jussens og juristenes helt sentrale rolle.

Juristforbundet er glade for Forskningsrådets har gjennomført enkeltstående tildelinger til dette i løpet av 2024. Forskningsrådets innspill til strategiske forskningsprioriteringer med fokus på eksperimentering og innovasjon i næringslivet for grønn og digital omstilling, økt sikkerhet og styrking av innsatsen på digitalisering, organisering og kompetanseutvikling i offentlig sektor, forutsetter styrket rettsvitenskapelig forskning. Vi må vite hvordan lovene faktisk fungerer, om vi har for mange og hvordan lov og regelverk kan brukes for å nå de målene myndighetene setter seg.

En stadig økende digitalisering stiller helt nye krav til oppdatert kompetanse hos jurister i offentlig sektor og domstolene. Norge er ikke juridisk rustet for neste store samfunnskrise basert på våre erfaringer med håndteringen av pandemien. Jusutdanningen må være erfarings- og forskningsbasert. Det fordrer at studiestedene har solide fag- og forskningsmiljø. Dette krever økt basisfinansiering av UH-sektoren. Juristforbundet har tidligere bedt Regjeringen om å

vurdere å pålegge studiestedene å integrere KI i jusutdanningen. Styrket av fokus på KI i jusutdanningen er forutsatt av Stortinget og må gjenspeile seg i myndighetenes engasjement og politikk.

Juristforbundet ber om at:

- basisfinansiering av UH-sektoren styrkes betydelig, herunder at det skjer en fornyet og særskilt evaluering av finansieringen av rettsvitenskapelige studier (Kapitel 260 post 50 og 70)
- regjeringen bes initiere en utredning av samfunnets nåværende og fremtidige juristbehov. Stortinget gis en foreløpig tilbakemelding på fremdriften i arbeidet ved fremleggelsen av statsbudsjettet for 2026
- regjeringen avsetter 50 midler til Norges Forskningsråd herunder strategiske forskningsprioriteringer og grunnbevilgning til rettsvitenskapelig forskning med (kapitel 285 post 71 og 72)
- det sikres ren rettsvitenskapelig forskning på utvalgte sektorlover med 20 millioner (kap. 201 post 70)
- studiestøtten knyttes til Grunnbeløpet og foreslås satt til 1,5 G, jfr. kapitel 2410 post 1
- Kunnskapsdepartementet på egnet måte analysere samfunnets behov for styrket KI-kompetanse i jusutdanningen og pilotere prosjektmodeller som belønner studiestedene for styrking av studentenes KI-ferdigheter